СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXI. Число 218. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 19. вересня, 1923.

VOL. XXXI. No. 218. Jersey City, N. J., Wednesday, September 19, 1923. THREE CENTS

МАЙНЕРИ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ ВЕРТАЮТЬ ДО РОБОТИ

СКРЕНТОН, Па., 17. вересня. — Майнерська конвенция трох округів, в котрих лежать майни твердого вугля, розібравши справу контракту, заключеного в Гарисбурґу межи представниками властителів копалень твердого вугля та урядом майнерської юнії, постановила затвердити сей контракт та розіслала сейчас своїх учасників, щоби вони приготовили все до починання праці наново. Майнери вертають до копалень в середу.

Конвенція була дуже спокійна. Наперед президент майнерської юнії Джан Лунс предложив зроблений контракт, виказав умови, серед яких його зроблено, показав його недостатки, але підчеркнув, що на його думку він все таки являється поважним здобутком зорґанізованих робітників. Дискусія не виказала нічого нового. Після того, як Филип Морей, віцепрезидент майнерської юнії, вихвалив Лунса як „Демпсі робітничого руху в Америці", зібрані ухвалили затвердити контракт майже без опозиції.

Заким делеґати розїхалися, вони наперед ухвалили резолюцію з острим осудом проти большевицьких агентів, що „сверлують зі середини" в юніях, стараючися їх розбити та поставити на їх місци нові, в яких вони моглиб бути необмеженими панами та які вони моглиб вести туди, куди їм московські пани прикажуть іти.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК ДРУКАРСЬКИХ РОБІТНИКІВ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, 18. вересня. — В дванайцятій годині в ночі вийшло тут на страйк коло півтретя тисячі друкарських робітників в нюйорських друкарнях, зневірившися в можність добитися від властителів друкарень своїх домагань яким другим способом.

Наслідком страйку не вийшли нюйорські дневники за виїмком одного соціялістичного „Ню Йорк Кола", котрого робітники виняті зпід страйкового приказу.

Спірні питання, які ось тепер доводять до страйку, були розбирані через послідного півтора року. За сей час буцімто велися вічні переговори межи друкарями та властителями, але вони до нічого не доводили, а тимчасом властителі постійно погіршали умови праці для друкарів: їх зарібок обнижувано, праці погіршувано, скількість годин збільшувано.

Нарешті робітникам урвався терпець, і вони вчора, досить несподівано, голосували над тим, чи виходити на страйк, а коли за страйком заявилися всі присутні одноголосно, уряд юнії видав сейчас страйковий приказ. Страйк переводиться з такою самою однодушностю, з якою його ухвалено.

ВІЙНА ГУБЕРНАТОРА ОКЛАГОМИ ПРОТИ КЛЕНА

ОКЛАГОМА СИТІ, Оклагома, 17. вересня. — Ситуація в Оклагомі, де стейтовий губернатор оголосив военний стан в цілому стейті, щоби здушити безправства потайної організації Ку-Клакс-Клена, незмінена. Военне право обовязує далі, населенне мовчить, а законодавці шукають ще доріг, якби обжалувати губернатора за надужитте влади, але не найшли способу. Ходять чутки, що дехто думає віднестися в тій справі до стейтового суду, але ніякого кроку в тім напрямі ще не зроблено.

ЗІ СТРАЙКУ НА НЮДЖЕРСЬКИХ СТРІТКАРАХ

ТРЕНТОН, 17. вересня. — Нюджерський стейтовий суд видав приказ великому стріткаровому підприємству Паблик Сервіс Рейлвей Ко., щоби воно сейчас почало возити публику на своїх трамваях.

Коли підприємство не послухає приказу, тоді його функції перебере на себе стейтова влада.

Згадане підприємство, одно з найбільших трамваєвих підприємств у Злучених Державах, має свої лінії в 145 містах стейту Ню Джерзі, вкриваючи своєю сіттю просто цілий стейт. Воно сварилося зі своїми робітниками довгий час, поки сі остаточно не вийшли на страйк. Коли трамваї перестали ходити наслідком страйку, влада почала видавати ріжним автомобілевим підприємствам право на перевіз публики („джітні"). Се примусимо трамваєве підприємство годитися з робітниками. Та заким се сталося, „джітніїв" намножилося так, що вони стали поважною конкуренцією (суперництвом) для Паблик Сервіс, котра тепер каже, що вона не буде пускати своїх возів в рух так довго, поки ходять „джітні". Стейтова влада й пробує примусити її ріжними способами привернути рух.

СТРАЙК ЯК ПОЛІТИЧНЕ ОРУЖА

СІЕТЕЛ, 17. вересня. — Лісові робітники стейтів Вашінґтону та Ореґону вийшли на страйк, щоби примусити уряд до випущення на волю політичних вязнів. Страйком проводить орґанізація Промислових Робітників Світа.

СВЯЩЕННИК ПРО ПОЛОЖЕННЄ РОБІТНИКІВ НА НОВІЙ ШКОТІЇ

КВІБЕК, 17. вересня. — Кенон Скат, визначний священик, повернув нині з Нової Шкотії, де він розсліджував положенне робітників в промислах сталевім та вуглевім, і каже, що їх визискується в огидний спосіб.

СЛІДСТВО В СПРАВИ ПОЖАРУ В ДЖЕРЗИ СИТІ

Джерзисітська поліція, розслідивши огонь в комірнім мешканню, жертвою котрого впало семеро людий, прийшла до переконання, що причиною огню не була зла воля, себто огню не підложено злобно. Правдоподібно огонь почався наслідком якоїсь неуваги, може від незгашеного папіроса, закиненого кимось в сміття.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР.

САН ФРАНЦИСКО, Каліфорнія, 17 вересня. — Від невеличкого огню в корчах займилося місто Рерклі, сильний пожар, якого впало вже досі 4 осіб, великі маєтки вартости що найменше мілїон долярів, та наслідкім котрого тисячі людий нині ходить без даху над головою.

Пожар грозив відомому стейтовому університетови в Берклі, і буби його знищив мимо геройських зусиль всіх студентів вратувати свою школу, якби не те, що вітер змінився в послідній хвилі. Пожар оточив довкола ціле місто Сан Франциско, населенню котрого проявляє тепер такий переполох, як колись в час страшного землетрусу. Довкола міста горять ліси та фарми.

ПОЛІЦІЯ НА СУДІ.

Поліційна влада Ню Йорку збирається судити двох поліційних детективів, які присягнули перед судом фалшиво в процесі проти панкарів горівки. Поліція хоче покарати полісменів деґрадацією та викиненнем зі служби за поступованнє, не лицююче урядникови, а відтак віддати їх в руки суду.

СПРАВА УПРАВИЛЬНЕННЯ ПОЛЬСЬКО-РУМУНСЬКОЇ ГРАНИЦІ.

Львівські польські часописи звідомляють із політичних кругів, що справу управильнення польсько-румунської границі увійшла у нову стадію. Дотеперішні переговори, яких ціллю була виміна зелізничого відтинка Заліщики - Ясенів Пільний, що є по румунській стороні, за кусень покупіської землі Язловиця-Буркут, стались уже неважними.

Тепер польське правительство задумує вибудувати зелізничий відтинок, який лучить Заліщики з Городенкою, через Хоросницю або Устечко. Вибудованне нового зелізничого шляху на 20 км. буде можливе, коли продасться якусь часть камеральних лісів, що є на терені Язловиця-Буркут.

АРЕШТУВАННЯ БРАТА ОТАМ. МАХНА.

В Ризі арештовано брата отамана Махна. Він свого часу боровся проти Лотви і недавно перейшов нелеґально лотиньску границю. Як звісно тепер у коружному суді в Варшаві ведеться розправа отамана Махна.

ДВІ КОРОЛІВСЬКІ ДОЧКИ РАЗОМ ЗАНЕДУЖАЛИ

РИМ, 17. вересня. — В королівській палаті в Ракконіджі лежать тяжко хорі дві дочки італійського короля Віктора Емануїла, княжни Мафальда і Джованна. Королівська родина боїться за життє недужих.

ПОЛЬЩА ДРУКУЄ 250-ТИСЯЧНІ БАНКНОТИ Р „1823" РОКУ.

Польща таку силу банкнотів потребує, що не старчить її паперу й часу. В поспіху не доглянули навіть, що на найновіщих банкнотах видруковано ошибочно „Варшава 1823 р." замісць 1923. Тепер ці банкноти „на ґвавт" стягають, так що забракло навіть на виплати на 1. вересня.

ХОЧУТЬ ВОСКРЕСИТИ ЗАСУДЖЕНОГО.

Богато гомону наробила в Парижі справа Леклерка, котрий вбив свою наречену. Засуджений на смерть Леклерк не хотів подати проська за помилуванням. Бажав умерти якнайскорше, щоби злучитися з нареченою, котрої не перестав любити. Своє тіло жертвував Леклерк медичному виділови для дослідів. Тимчасом одержав оріґінальне предложення від одного зі студентів медичного виділу. Цей студент каже, що по смерти Леклерка запустить у його жили плин, який хоронить кров, що вона не буде стинатися. Вийме серце орґанічне, а заступить його механічним, що складатиметься з ссучо-гнітучої помпи, управильнюваної при помочі електричного мотора... Леклерк не хотів згодитися на такий науковий дослід, бо зважав його надто сміливим.

ЯК ЖИЄ б. ЦІСАРЕВА ЗИТА?

Б. австрійська цісарева Зита жиє з дітьми в малім рибацькім селі Лекеція недалеко Сан Себастіяна, в Еспанії. Жиє дуже скромним життям. Присвячується вихованню дітей. Населення цієї околиці (що належить до дуже консервативного племени Басків) відноситься до б. цісарської семі дуже прихильно. Приносять б. цісаревій рибу й ярину і рішуче не візьмуть заплати. Само-собою, що б. цісарева Зита жиє у цій відлюдній околиці доволі самітним життям. Часом відвідає її еспанський король і королева з дітьми. Діти еспанського короля й б. цісаревої Зити вже заприязнилися зі собою.

15 МІЛІОНІВ АВТОМОБІЛІВ.

На банкеті, уладженім недавно в Бермінґемі з нагоди 35-ої літні роковин надання патенту на пневматики товариску Фенлоп президент надзірної ради сер Еріс Джірс мав промову, в котрій скількість автомобілів на цілому світі обчислював на 15 міліонів. З цього в Зединених Державах Північної Америки є 12 міліонів. Ніщо не причинилося так до розповсюдження автомобілів, як пневматики. Після банкету гості пійшли до фабрики Генлопа, де довідалися, що за останні місяці лише в одному відділі заощадили 7.000 фунтів введенним нових машин для фабрикаці пневматиків. Що тижня в фабриці Денлопа переробляють 250.000 стіп ґуми на пневматики й обручі (колеса).

ЦУКРОВИЙ ГОРОХ ІЗ ГРОБІВ ФАРАОНІВ.

Коли вірити словам одного анґлійського великого торговельника-огородника, то найдений в єгипетських гробах цукровий горох не втратив ніщо з своеї сили кільчення. Зате збіже, найдене в єгипетських гробах, втратило зовсім силу кільчення. Згаданий огородник, на імя Стюерд, має на острові Бю великі плянтації. Він привіз із Єгипту пригоричу цукрового гороху, який найшли біля мумія одного фараона. Попробував засадити горох. За кілька тижнів, на його радісне счудування, побачив перші зелені кільця; ростинки почали рости, розвиватися аж до висоти кількох метрів, зацвили. Та цвіт не був, як звичайно у цукрового гороху— білий, а темно-червоний по краях жовтий. Стручки виросли 6 до 8 центиметрів довжини, а зерната більші і солодші відкраєвого гороху.

ФРАНЦІЯ ВВАЖАЄ РУРЩИНУ ЗАПОРУКОЮ ДЛЯ СТЯГНЕННЯ ВІДШКОДОВАНЬ

ПАРИЖ, 17. вересня. — Французький премієр Пуанкаре заявив що найліпшою запорукою для Франції для стягання „военних відшкодовань" з Німеччини є окупація Рурщини.

Далі він сказав, що Франція ніколи не згодиться на дарованнє Німеччині відшкодовань, бо се тільки заохотило би її до відплати.

Вона тепер, казав Пуанкаре, готова зачати оружитись до пімсти.

ПОДОРОЖ ЛОЙДА ДЖОРДЖА ДО АМЕРИКИ

ЛОНДОН, 17. вересня. — Бувший британський премієр Давид Лойд Джордж приїде до Ню Йорку дня 5-ого жовтня с. р. Відтам поїде до Мантріолю в Канаді, де 6-ого жовтня матиме лекцію. З Ментріолю поїде до Виннипеґу, Ман., а відтам вернеться до Америки і виступить 15-ого жовтня в Миннієполис, Минн., а відтам знову поїде до Шикаґо і до Спринґфілд, Ілл.

ПРИГНОБЛЕННЄ В НІМЕЧЧИНИ ПО ЗАЯВІ ПУАНКАРЕ

БЕРЛІН, 17. вересня. — Заява французького премієра Пуанкаре, що Рущина найліпша запорука для Франції, що вона стягне з Німеччини „военні відшкодовання", викликала в тутешніх політичних кругах прикрий настрій. Одначе вірять, що німецький премієр Штреземан не покине гадки про дальші переговори і предложить Франції новий плян мирового порозуміння.

БОРОТЬБА ПРОТИ НАЖИВНИКІВ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 17. вересня. — Німецьке правительство постановило вжити як найострійших способів проти наживників, які скупчують засоби поживи, щоб добути за них як найвисші ціни.

ЕСПАНСЬКИЙ ДИКТАТОР ПРОГАНЯЄ 31 ПОЛІТИКІВ ПОЗА МЕЖІ КРАЮ

ПАРИЖ, 17. вересня. — З Еспанії сюди повідомляють, що новий військовий диктатор Евпанії Прімо Рівера видав наказ прогнати з Еспанії 31 визначних політиків, між ними бувшого премієра Санчеза Ґуерру.

ЛІҐА НАРОДІВ НЕ МАЄ СМІЛОСТИ НАВІТЬ СТАТИ У СВОЇЙ ОБОРОНІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 17. вересня. — Нині тривала далі на Раді Ліґи Народів дискусія над питанням, чи Ліґа Народів мала право мішатись до італійсько-грецького спору.

Перший промовляв шведський делеґат Гялмар Брантінґ, котрий заявив, що Італія забором острова Корфу нарушила постанови конституції Ліґи Народів, та що її поведенне понизило повагу Ліґи.

Британець лорд Роберт Сесил сказав, що Ліґа Народів зробила все, що було в її силі, щоб довести до мирового порозуміння між Італією і Грецією, але Рада Ліґи не наглила зі справою а співділала з Конференцією Амбасадорів у Парижі.

Він признав, що справу про право Ліґи Народів мішатись до таких спорів, яку видвигнула Італія, є дуже поважна, та що годі її оставити невирішеною. Він опелював до Ліґи і до Італії, щоб досягли розвязки сього питання, яка вдоволила-б обі сторони.

ІТАЛІЯ ЗАБИРАЄТЬСЯ З ОСТРОВА КОРФУ

АТЕНИ, столиця Греції, 17. вересня. — Італійське військо зачало нині опорожнене грецького острова Корфу.

Вже забрано воздухоплавні прилади, яких туди була Італія навезла.

РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА ЗА НОВИМ РОСІЙСЬКИМ ЦАРЕМ

ПАРИЖ, 17. вересня. — Румунська королева Марія вчасі свого побуту в Парижі зійшлася з російськими монархістами й обіцяла їм, що підпирати-ме кандидатуру великого князя Кирила на російський престол.

НАЇЗНИК НА УКРАЇНСЬКУ ГАЛИЧИНУ ПРИЇЗДИТЬ ДО АМЕРИКИ

ВАРШАВА, 17. вересня. — Юзеф Галлер, головний командант польської армії, виїде дня 29. с. м. кораблем Ля Франс з Гавр, у Франції, до Америки.

Він хоче взяти участь в конвенції Американської Леґії в Сен Френсиско яко „делеґат від польської армії".

АСЕКУРАЦІЙНІ ТОВАРИСТВА В ЯПОНІЇ ПОЗИЧАЮТЬ НА СПЛАТУ ПОЛІС

ТОКІО, столиця Японії, 17. вересня. — Японський державний банк згодився позичити японським асекураційним компаніям 50 мілїонів ен ($25,000,000) на заплачення поліс по жертвах землетрясення і пожару.

Яко поруку компанії дають свої посілости вартости 650,000,000 ен.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЗА НЕГАЙНОЮ ВИПЛАТОЮ АСЕКУРАЦІЇ

ТОКІО, 17. вересня. — Японський премієр Ямамото звернувся до життєвих асекураційних компаній, щоби негайно виплатили обезпечення родинам жертв землетрясення.

Він каже, що Японці потребують тепер капіталу на відбудову, та що бизнес асекураційних компаній набудуче залежить від громадського довіря до них.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧОМУ БРАКУЄ РОБІТНИКІВ В АМЕРИЦІ?

Американський Конгрес ухвалив обмеження на допущенне нових іміґрантів з Европи сюди. Наслідком сих обмежень приїздить до Америки мало іміґрантів, а між ними мало робітників.

Минулого року американська влада допустила до Злучених Держав лише 32,728 робітників (прочі були члени родин, жінки, діти, батьки, бизнесмени і інші, що не їхали сюди до робіт), а тимчасом в томусамому році виїхало відсі, головно до Европи, 100,053 робітників, значить тричі стільки.

Вже саме се зіставленне показує, яку страту понесла Америка, коли в одному тільки році допустила нових робітників лише третю часть числа виїхавших робітників.

Сеї страти не було чим вирівнати і настала недостача робітників у многих заводах. Недостачу можна було виповнити тільки додатковими годинами праці робітників. Значить, робітники перепрацьовувались, ламаючи своє здоровлє, через те, що не допущено значнійшого числа еміґрантів з Европи.

А прецінь простий розум і рахунок диктує, що не слід замикати доступу потрібних робітників, на яких жде тут праця.

ГАЛИЦЬКІЙ НАРОДНІЙ КОМІТЕТ В СПРАВІ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО.

Народній Комітет, Начальна Управа Української Народньої Трудової Партії, на засіданню дня 29. серпня, 1923, познайомившись в подробицях з нечуваним в культурному світі поведенням польського уряду супроти Голови українсько-католицької Церкви і визначного Громадянина митр. А. Шептицького, постановив:

1) Висловити рішучий протест і глибоке обурене на адресу виновників того нагого насильства, яке являється тільки одним епізодом в безконечному ланцюху цинічного топтання найелементарнійших основ права у відношенню до 7-ми міліонового українського населення.

2) Висловити Високопреосвященому Отцю Митрополитови сердечне співчуттє з приводу того безправного, глибоко обурюючого акту, а головно з приводу нелюдського знущання над Його Достойною Особою, та передати Йому вияви нашої найглибшої почести і пошани.

ДЕРЖАВИ БЕЗ ГРОШИЙ.

Є 4 держави в Европі, які можна назвати державами без гроший. Се: Росія, Німеччина, Польща й Австрія.

Се три держави, які програли війну і стратили своїх цісарів та престоли пануючих династій, і Польща між ними, та Польща, котру ті три держави були розібрали тому півтораста літ, а котра тепер повстала з їх попелу.

Мірило фінансового стану держави є мірилом її вартости також у других відношеннях.

Нині біліон російських рублів коштує два доляри, біліон німецьких марок 10 долярів, міліон австрійських корон 14 долярів; міліон польських марок 4 доляри.

Чому-ж ті 4 держави опинились без гроша, чи радше з „грішми", які поправді не є жадними грішми?

Росія тому, що програла війну і занепала економічно через большевизм.

Німеччина тому, що програла війну і занепала економічно через версайський „мировий" договір.

Австрія тому, що програла війну й обкроєно її, оставляючи тільки велику столицю і малий край.

А Польща тому, що, воскресши до нового життя, відразу на свою дорогу життя переняла всі гріхи старих грішниць — Росії, Німеччини й Австрії.

Польща приняла засади правління тих трох цісарств, які довели до їх розвалу, а саме: мілітаризм, імперіялізм, бюрократизм і невільництво. Для правління на основі тих засад треба держати велику армію війска, урядників, поліції і т. д. Все те пожирає мало не всі приходи держави і веде до нових воєн.

Правлінне на основі тих засад довело три найбільші цісарства в Европі до упадку, а тепер веде до упадку новоповставшу Польщу.

Отому то зійшлась нині Польща в компанії з державами, які остались на згарищі трох цісарств. Ті три держави платять паперовими грішми за старі гріхи цісарств, а Польща за те, що переняла на себе тепер всі старі гріхи тих цісарств.

З такими „грішми" не можна довго тягнути ані не можна далеко заїхати. Годі з такими „грішми" робити бизнес державі і нації, тим паче, що вони щораз то маліють і маліють, летючи в бездонну западню. Лише у ту безодню можна заїхати, куди їм дорога дуже проста.

Вилічитися з паперових гроший можуть згадані 4 держави лише тоді, як усунуть причини сеї паперової недуги. Росія, як покине большевизм і неволенне других націй. Німеччина, як позбудеться „воєнних відшкодовань" для Франції. Австрія, як кудись пристане. А Польща як покине гріхи тих трох старих грішниць, значить, як забереться з чужих земель; як розпустить свою армію війска й урядництва; і стане вільною, роботячою, і тільки польською Польщею, а не многонародньою імперією.

Тоді поволи можуть держави з паперовою недугою її позбутись і завести у себе якісь ліпші гроші.

ГЕТЬМАНЩИНА—ПАНЩИНА.

(Бюлетень Укр. Прес. Бюра в Празі).

(Докінчення)

Що-ж робив „Його Світлість", що робив пан гетьман Павло Скоропадський у той час, як по його „українській державі" ширилась і розросталась вихканалія україножерства у всіх можливих проявах і формах — од викидання Українців з посад, ревізій та арештів і до фізичного винищування більш активних та свідомих українських патріотів?

Вже в перших часах гетьманщини В. Андрієвський констатує, що **„гетьман не числився і не хотів числитись** (або може не міг!...) з настроями та доманганнями національно настроєних українських кол. Це почувалось на кождім кроці, се давалося знати в кождім урядовім призначенню, в кождім розпорядженню нового уряду" (ст. 63). На доказ автор наводить таку цікаву пригоду.

Десь наприкінці травня до гетьмана вдалась делеґація від українського війска на чолі з головою ген. штабу полк. П. Вербицьким. Останній у розмові з п. Андрієвським сказав йому, що делеґація проситиме також, аби військовим міністром було призначено „когось із ґенералів, заслужених у боротьбі за Українську Державу, який тримав би серед вояків строгу карність і національний український дух. Найбільш бажаним для них був ґенерал Греків".

„Не знаю, — закінчує п. Андрієвський цей епізод, — як гетьман приняв їх делеґацію, тільки міністром було призначено і не Грекова і не Українця, а... пана Лігнау"...

* * *

Друга пригода, також дуже показна для оцінки особи Скоропадського, сталася в звязку з урочистою всенародною панахидою по гетьмані Мазепі, що відбулась у Києві дня 10-го липня „гетьманського" року.

П. Андрієвський прибув для Києва для участи в зїзді комісарів освіти. Природна річ, що він скористався нагодою й пішов на Софійську площу, де відбувалась панахида.

На площі — тиск народу, духовенство, корогви, депутації, урочистий настрій. Де-ж гетьман? „Я все чекаю, чи не зявиться гетьман, — оповідає п. Андрієвський. — Його досі нема. Може спізнився? Може якісь невідкличні державні справи затримали його? Може ще прийде? І так мені того хотілося, щоб Українці побачили разом із собою свого гетьмана, котрому Бог привів осягнути (здійснити?) ті ідеали, за які два віки проклинає Москва нині поминаємого раба Божого Івана. Як я бажав побачити на власні очі, що народ і гетьман український одну думку мають, що серце їх в одно бється!"

„Але гетьмана нема й нема... Надія мені поволі зникає... Деж таки, хіба царському ґенералови, вірному слузі Імператора Всеросійського пристало маніфестувати свою пошану до „зрадника" — до „сепаратиста" (ст. 86).

П. Андрієвський тут трохи нагадує тих ідолопоклонників (дається, то Чуваші чи Череміси), що мастять своїх ідолів медом, коли ті до них добрі, а коли недобрі — то мастять їх гноєм... Був би Скоропадський прийшов на панахиду — то він був би для п. Андрієвського „гетьманом, що здійснив ті ідеали" і ин., а не хотів прийти — то ставав „царським ґенералом, вірним слугою" і ин. Але нас цікавить не льоґіка п. Андрієвського, а цікавлять ті високоінтересні факти, які він наводить.

Фактом отже лишається, що Скоропадський на ту панахиду не явився. Нині він на панахиди по Мазепі акуратно ходить, але краще-б він тоді пішов, коли був гетьманом. Тепер це виходить трошечки „zu spaet"...

* * *

Кілька днів по цій пригоді п. Андрієвському довелось особисто представити перед світлими очима Скоропадського. Зїзд комісарів освіти обрав делеґацію, яка мала переказати гетьманови всі скарги й бажання робітників на полі української народньої освіти. П. Андрієвський мав сказати від імени делеґації першу промову, бо ґенеральний комісар освіти Стешенко в цій комедії не хотів брати участи.

Уступаючи до гетьманської палати, делеґація побачила, як жовніри виносять з покоїв якісь пакунки й згорнуті килими, укладаючи те все на авто. Що то таке було, вияснилось потім.

Делеґація вже була підготовлена до того, що довкола „українського гетьмана" ціле оточенне московське. Тому вона й не здивувалась, коли почула, як у гетьманській палаті скрізь лунає московська мова й ні одна душа не говорить по українськи. П. Андрієвський досить спокійно приймає й той факт, що сам гетьман „говорив по українськи, але ломаною мовою — видно, що думав по московськи й ще не мав часу набути собі доброго українського акценту" (ст. 111.

Та що-ж говорилося? П. Андрієвський зпочатку говорив виключно про шкільні справи й потреби, а потім „непомітно" (що то значить „хитрий Малоросіянин"!) перейшов на загально політичну ситуацію. Але гетьман показав себе ще хитрійшим. На всі пункти промови він одповів докладно, не минаючи ні титла, ані тої коми. Тільки на одну точку не відповів ані словом: на згадку про переслідування Українців і про фаворизованне Москалів — так ніби й не чув про те"...

Не зважаючи на цю „тонку дипльоматію". Скоропадський все таки не міг одпустити делеґацію, не „обласкавши" її. Він тому додав на прощанне слідуючі знаменні слова:

— Не вірте ніяким чуткам і наклепам, котрі поширюють проти нас (!) наші (!!- вороги — між иншим і про федерацію з Росією. **Передайте народови, що скорше мене побачуть трупом, ніж я відмовлюся від державної самостійности України!**

На тім Скоропадський швиденко поправся, сказавши, що за чверть години мусить відїхати десь на Чорне море, де його присутність конче необхідна, бо на українській фльоті мають підняти український прапор.

* * *

Сам автор споминів у ту хвилину так і не міг здати собі справи, коли-ж лукавив Скоропадський: чи тоді, коли вперто обминав бодай натяком висловити своє відношенне до Москалів, чи тоді, коли клявся до смерти не зрадити державно-самостійницьких ідеалів. Йому допоміг Стешенко.

Коли п. Андрієвський прийшов до Стешенка й розповів йому про всі подробиці авдієнції, той йому сказав:

— Дурив Вас, як дурить досі цілу Україну й цілий світ. Нічого з його обіцянок не буде, бо й те все неправда, що він казав Вам. Ніяких прапорів ніде не піднімають, а просто вони з Федором Андрієвичом (Лизогубом, головою ради міністрів) мабуть послішають десь на пікнік на Дніпро, або що. Для того й килими та посуду в авто укладали. Вони це люблять: добре випити й закусити на лоні природи! А що до клятв не зрадити самостійности, то не знати, яким же клятвам вірити — чи тим, що гетьман давав перед поміщиками, як його наставляли, чи тим, що він отсе перед Вами виголошував.

— Що то за клятви перед поміщиками?

— А Ви не чули?

— Не чув.

— По виборах новообраний гетьман присягав на іконі, що збереже Україну цілу й непорушну **і такою положить її до стіп Його Імператорського Величества Самодержця Всеросійського...**

— Не може бути?!...

— Хочете вірьте, хочете ні, а я про те чув із певних жерел (ст. 115)...

* * *

Стешенко незабаром заплатив своїм життєм за те, що забагато знав і забагато розумів. А п. Андрієвський дуже скоро переконався, що його найближчий начальник мав повну рацію, коли радив йому не вірити Скоропадському.

„При кінці літа, — оповідає він, — остаточно виявилось, що уряд взяв цілком москвофільський курс. Тепер уже скинуто було всі фиґові листочки, й москвофільська політика провадилась ясно, відверто й послідовно" (ст. 166). У канцелярії гетьмана „заведено було московську цензуру: всі папери, які до нього приходять, наперед цензуруються урядовцями москвофілами і лише ті попадають до його власних рук, які пропустить цензура" (ст. 165).

Яскраве світло на той москвофільський курс кидає історія відкриття у Києві українського університету. П. Андрієвський не має ані слова осуду для Скоропадського за те, що він не дав своєї згоди на українізацію університету св. Володимира, а лише згодився на відкриття **паралельного** українського університету. Але наш автор зазначає, що й тут Скоропадський „злукавив". Він навіть не подбав про те, щоб дати для українського університету „бодай зручне приміщенне десь у центрі міста. Він ні в якім разі не хотів потурбувати котресь московське товариство або московську школу й тому призначив для українського університету частину будинку Кадетського Корпуса, далеко на краю Києва, та й то після довгих вагань, бо й того не хотіли відступити й за те боролася учительська корпорація Корпуса" (ст. 168).

* * *

Події розвивалися швидко. Заснувався Український Національний Союз, вибухнуло повстанне проти Скоропадського, вийшов відомий „маніфест" про федерацію з Росією...

Автора споминів ця остання подія „приголомшила, як грім з ясного неба" (ст. 190). Йому пригадались слова Скоропадського про труп, так необережно колись кинуті („скорше мене побачуть трупом, ніж я відмовлюсь від державної самостійности України"). **Ці слова,** — каже п. Андрієвський, — справді **зробили Скоропадського „політичним трупом навіки,** бо хто йому тепер повірить?" (ст. 192).

Настала й остання дія гетьманської траґікомедії. „Коло навкруги Києва все вузчало — ясно було, що ніякі сили вже не спасуть ґенерала (досі п. Андрієвський все називав Скоропадського гетьманом та ще писав його з великої букви, але від федерації раз-у-раз називає його вже просто ґенералом) і його оборонців.

„Лишалось одне цікаве питанне: як ґенерал сам особисто вийде з тої сумної ситуації, в котру він себе поставив? На жаль, і тут він не показав себе на такій висоті, як належалоб голові держави та людині, якої імя перейде в історію: утік разом з Німцями, під їх охороною, подібно, як і його заступники!...

„А вже чистою насмішкою над народом та державою звучали його прощальні слова: „Бог не дав мені збудувати України"... і тому, мовляв, я покидаю вас, невдячні Українці, та йду шукати щастя десь інде... Ті слова про „будуванне України", після слів останньої „грамоти" про „відновленне Великої Росії, для котрої то великої цілн колишній український гетьман закликав „зєднатися коло нього", нарешті **після тих знущань над українськими національними ідеалами, над українською національною справою й над Українцями,** — усіх тих знущань, котрих допустився колишній гетьман зі своєю московською камарилею, — ці слова можна було розуміти хіба як недостойний жарт!... З далеко більшим правом колишній гетьман міг виправдуватись в иншім напрямі, а саме: **„Бог не допоміг мені збудувати Великої Росії",** — це не тільки цілком відповідало-б змістови його останньої „грамоти", але в великій мірі й цілій його семимісячній державній роботі" (ст. 253).

* * *

Хто ще має якісь ілюзії що до ґетьманування ґенерала Скоропадського на Україні, той хай прочитає цілу книжку споминів Андрієвського. Для того-ж, хто сам ту добу на Україні пережив і на власній шкірі зазнав гетьманських буків, фізичних чи моральних, для того ці спомини будуть найбільшою сатисфакцією, якої тільки можна було-б собі бажати.

Щире спаси біг п. Андрієвському за ту чистосердечність і правдивість, з якою він розвінчав першого носителя свого власного відродженого ідеалу!

Берлін, 28. серпня.

Радянин.

ЗОЛОТОНОСНЕ ДЕРЕВО.

Пише один член Українського Народного Союза в своїм заклику до орґанізовання нових членів:

„Починай за молоду садити кождого місяця одного доляра в землю сильної запомогової орґанізації, а з сього виросте плід в тисячу долярів, готових для твоєї родини на кождий час, коли твоя рука затихне на віки".

Члени Українського Народного Союза. Чи не поплатилоб ся се Українському Народному Союзови, себто нам самим, сказати се гарне порівнанне нащим знакомим, які ще не є членами нашої орґанізації?

НАДХОДИТЬ СЛУШНИЙ ЧАС!

Створенне „Обєднання Українських Орґанізацій" є найвартнійшою політичною роботою нашої еміґрації. Воно довело до злуки усіх свідомих Українців в Америці і створило дійсно один національний фронт. Цей факт доказаний тим, що усі наші національні часописі не ведуть поміж собою політичної полеміки, а тільки взаїмно себе доповнюють ріжними вказівками, у яких одна ціль, а саме — скріпити і поглубити ідею злуки для найвищого національного ідеалу: власної української держави.

Колиб „Обєднанне" не мало іншої мети крім усталення зорґанізованих рядів еміґрації під державницьким українським прапором, то і тоді ця праця заслужила би на піддержку кождого свідомого патріота.

Але тепер прийшла така пора, що „Обєднанне" може і повинно стати найважнішою машиною при будові української держави. Вже нині кождий розуміє, що Україна втратила свою незалежність через брак орґанізації.

Таксамо наші повстання скінчились невдачею, бо цілий той рух соток тисяч людий був роздроблений, неодноцільний.

Це, що було траґедією у недавній минувшині, вертає тепер із здвоєною злобою в українську суспільність.

Велику працю у відновленню одноцільної української орґанізаційної праці може і повинно доконати „Обєднанне".

Вже й досі здобуло воно собі повагу в нашому старому краю, але тепер є обовязком кождого українського патріота ту важність нашої орґанізації ще більше скріпити.

Вже недалекий час, коли відбудеться другий конґрес „Обєднання".

Нехайжеж зрозуміє кождий свідомий Українець, що на тім нашім соймі лусять бути відпоручники усеї нашої еміґрації, усіх нас, що любимо Україну і хочемо мати власну державу.

Від заінтересовання і числа делеґатів залежить успіх конґресу.

Не даюмож пропасти великій справі через нашу байдужність! Сейчас, не гаючись, збираймось на пораду; орґанізуймось і висилаймо заступників на конґрес!

Метушиться усьо людство, незаспокоєне у своїх потребах. Надходять важні дні для всіх народів на світі. Усім Українцям треба зорґанізуватись на однім, а це на державнім шляху. Державна ідея мусить злучити усіх, що власної держави бажають, без огляду на партійні пересвідчення. Хто не приступить до тих рядів, той виявить себе отвертим ворогом.

Очі старого краю ждуть на американську еміґрацію. Ми здалека бачимо виразніще усі похибки, і як їх направити. Ми маємо можність висказати отверто усім наш погляд, бо ми не замішані в ніякі партійні спори. Ми маємо змогу підпомогти те діло, яке будемо вважати за корисне для українського народу.

Наша еміґрація тепер — це один з найважніщих середників для національної справи.

Це мусить знати і зрозуміти кождий свідомий Українець в Америці і подбати, щоби конґрес „Обєднання" був сильний числом делеґатів і важностю цереведених ухвал.

Чуй-Дух.

ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО РЕМЕСЛА І ПРОМИСЛУ В ГАЛИЧИНІ.

ЗАКЛИК ДО АМЕРИКАНСЬКИХ ЗЕМЛЯКІВ.

(Відозва зі Львова).

Ви, Дорогі Браття, що живете в осередках світового промислу і торговлі, найкраще розумієте і на власні очи бачите, чим для кождого народу торговля і промисл. А знаєте Ви також, як низко ще стоїть торговля і промисл на Галицькій Україні. Двигнути їх зможемо передвсім через витворенне соток і тисячів національно свідомих і фахово образованих ремісників, купців і промисловців.

І якраз ту задачу поставила собі Українська Ремісничо-промислова Бурса у Львові, яка вже від 24 літ видає що року нових, свідомих українських ремісників і купців.

За австрійських часів одержувала наша Бурса грошеві субвенції від державних, краевих і повітових установ. Нині опираємось виключно на жертвенність українського громадянства. Колись перед війною могли ми висилати нашу ремісничу молодіж на науку і поза межі Галичини, а нині ізза грошевих недостач з трудом удержує Бурса 35 питомців у Львові. А треба знати, що тепер перебуває у Львові на науці ремесла понад 400 терминаторів-Українців (майже всі із сіл) і якщо їм український народ не дасть відповідної національної піки й матеріяльної помочі, так многі із них можуть попасти в чужий ворожий табор.

На се не може позволити честь цілого українського народу, тому і до Вас, Американських Братів, кличемо:

СПІШІТЬ НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКІЙ РЕМІСНИЧІЙ МОЛОДІ. ПОМОЖІТЬ ДВИГНЕННЮ УКРАЇНСЬКОГО РЕМЕСЛА, ТОРГОВЛІ І ПРОМИСЛУ.

Наше Товариство поставило собі задачу в недалекій будучині побудувати у Львові українську ремісничу бурсу, яка дасть приміщенне найменьше 200 українським терминаторам, а на се потрібно міліонів польських марок.

Ніодин український громадянин, що почуває себе вірним сином України, не сміє відмовити жертви на таку важну ціль.

Всі грошеві жертви просимо слати: для Української Ремісничо-промислової Бурси у Львові через Земельний Банк Гіпотечний у Львові, ул. Підвалле 7, повідомляючи про те рівночасно нашого голову о. сов. Евзебія Бачинського у Львові пл. св. Юра 5, який радо дасть всякі інформації у справах Бурси.

ЗА УКРАЇНСЬКУ РЕМІСНИЧО-ПРОМИСЛОВУ БУРСУ У ЛЬВОВІ:

о. Евзебій Бачинський, голова. **Др. Степан Біляк,** секретар.

ДОПИСИ

Протестаційне віче в Ню Йорку

На вістку про арештованнє галицького митрополита Андрія Шептицького, скликала Ліга Американських Горожан Українського Походження в Ню Йорку протестаційне віче. Віче відбулося в неділю, дня 9. вересня с. р. в великій салі Українського Народного Дому. Проводив вічем гр. Степан Дембіцький, секретарював гр. П. Сокальчук.

Першим бесідником був представник старокраєвих організацій, гр. Володимир Целевич.

Перед кількома місяцями наробило в світі много шуму арештовання большевиками польського єпископа Цепляка і розстріляння пралата Буткевича. Всі часописи писали сяжнеї статті, пятнуючи варварство большевиків, мов з рога обильности посипалися протести більших і меньших держав. Світова опінія обурювалась і протестувала. Чому? Тому, що оба духовники були Поляками а Поляки мають широкі роти і вміють позискувати собі світову опінію. Свої звірства і жорстокости вони так затаюють, що і пес не гавкне про них.

Перед тижнем поповнили вони нове насильство, арештували українського митрополита Андрія Шептицького, хорого старця. Сейчас поясню, чому вони це зробили, чим наразився український митрополит польській владі, чому світова опінія мовчить на це безправство, мов води набрала в рот. Я представив Вам давнійше, що Польща підписала засуд смерти на український народ і що вона уложила подрібний плян винищення Українців на всіх ділянках народного життя. Вона рішилася або знищити українську церкву, або зробити її послушним знарядом в своїх руках. І в дорозі до осягнення цеї цїли не злякалася вона ніяких зьвірств. Польське католицьке військо позбавило життя пять українських священиків. О. Остапа Ніжанковського випровадили в поле, застрілили без доходжень, полишаючи його тіло на полі. О. Підляшецького і о. Галібея мучили і тортурували, обливаючи кипятком і били так довго прикладами від крісів по голові аж розчерепили їх чашки, так само в нелюдський спосіб убили двох других. Так поступило військо католицької держави з католицькими священиками. Але це ще не все. Польське військо палило в Галичині і на Волині українські церкви або безчестило їх держачи в них коні, пило алькогольні напитки з богослужебних чаш, вбиралося в церковні ризи. В Холмщині і на Волині польські власти насильно загарбали много православних українських монастирів, десятки церков віддали польським священикам. Православними епископами назначили своїх підніжків Москалів, які крізь пальці дивляться на польські насильства над православною церквою. Українські католицькі епископи в Галичині є Полякам солею в оці, вони боронять прав церкви, вони не дозваляють перетягати Українців на латинський обряд, вони не дозваляють, щоби церква стала сліпим знарядом польської екстермінаційної політики. Тому Поляки за всяку ціну хотять позбутися українських епископів. А найбільше з усіх ненавидять вони митрополита Андрія Шептицького за це що він не хоче покоритися їм, за це що він сміло станув в обороні прав народу і церкви. Не буду оповідати про заслуги митрополита, про його велику жертволюбивість на народні і культурні цілі. Піднесу лише, що в часі українсько-польської війни Поляки хотіли примусити його, щоби він напятнував острілювання Львова. Митрополит відказався. Митрополита арештували польські власти, вони налякалися повороту цього відважного старця. Він перехрестив їх пляни поневолення української церкви.

При помочи багнетів і тюрм панують Ляхи над українським народом. Вони хотять тим способом завести спокій в краю. Позірно виглядає, що вони свою ціль осягнули. В сути річи українські землі під польською владою це оден великий вулькан, який може кожної хвилі вибухнути і розвалити дряхлу Польщу. Кожде насильство, кожде арештовання викликує ненависть до ворога а ненависть це незломна зброя поневолених проти гнобителів. Тим, що арештують на право і ліво, тим, що панують при помочи війска і багнетів, доказують Ляхи, що вони слабі, що вони почуваються непевно на нашій землі.

Завданням американських Українців являється розкрити перед світом польські звірства, запротестувати проти арештовання митрополита Андрія Шептицького і допомочи матеріяльними жертвами рідному краєви.

Другий бесідник, гр. Омелян Ревюк, закликав зібраних, щоби не зневірювалися тим, що в теперішню пору на віча приходить менче людий, як приходило пять літ тому. Тоді були часи побіди для України, тепер часи поражки. Тоді були часи парад. і легко було величати себе Українцем; нині настали часи боротьби, і в боротьбі видержуть лишень ті, які справді люблять свій народ не для паради, а для боротьби.

В таких хвилях, як ся, відпадають правильно всякі слабі люди. Наперед всякі явні хруні, зневірившися в свій народ, йдуть на службу ворогам. Так случалося в кождого народа в хвилі програної, а в нас ті зневірені пішли служити Москві та Польщі. Попри сих явних хрунів є ще ціла маса знеохочених боротьбою за волю людий, які, хоча не служать ворогам, кидають боротьбу та поміч свому народови, або роблять її в невідповідний, недоцільний спосіб.

Тут треба зачислити тих, що аби оправдати своє неробство перед другими та самими собою, вічно риються в минувшині та шукають винуватих за нашу національну невдачу, місто того, щоби дивитися на теперішність та боротися за будучність. Сюди треба зачислити тих, що знаючи, що народ не дасть їм гроша в руки, взивають українську іміграцію в Америці посилати жертви не в руки центральним організаціям, де вониб зробили справдішну прислугу всему народови, але закликають народ посилати сі жертви на ріжні місцеві комітети та ріжні місцеві цїли. Деякі кружки справді йдуть за такими кличами та посилають деколи й поважні суми. З такого розбиття ратункової акції помимо доброї волі жертводавців не виходить для української справи така користь, якаб вийшла, якби гроші пішли там, де їх найбільше потреба. Можна читати в ґазетах, що якийсь комітет посилає гроші на будову читальняного дому поважну суму, тоді як польська влада реквірує дім на приміщенне жандармерії, домагається спеціяльного дозволу на кожді збори в читальні, конфіскує ґазети та книжки, викидає на брук з урядів та шкіл тих, що пишуть книжки. Колиб гроші, які вислано на будову читальняного дому, вислано було на піддержаннє української преси або піддержаннє центрального товариства „Просвіти", то в сей спосіб тими самими ґрішми зробленоби для українського народа, і для самого села, богато більшу прислугу, як через будову хочби гарного читальняного дому.

Таке саме мається річ приміром з дзвонами. Люди доброї волі купують дорогі дзвони, думаючи в той спосіб піддержати українську церкву в Галичині проти напору польського уряду, піддержати національний опір, який український народ дає наїзникам на церковнім поли. Тимчасом гроші, зложені на купно дзвона в одному селі, зробилиби богато кращу прислугу, колиб їх віддано центральній організації, в сім случаю церковній, щоби вона могла зараджувати на такі утиски, як переслідуванне, каранне та арештованне священиків, арештованне епископів, заборону церковних богослужень в українській мові і т. и. Всі сі справи богато важнійші як справленне дзвона в одному селі, бо розбиваючи ратункову акцію на парохії, самі вірні церкви можуть довести до сього, що їх церква в боротьбі з ворожою латинською церквою упаде помимо найкращих дзвонів по поодиноких громадах. Може дійти до того, що ті дзвони, які становлять тільки гордости деяких місцевих комітетів в Америці, будуть кликати людий на польські богослуження. Свідомі громадяни по поодиноких українських кольоніях повинні звернути увагу нашим жертводавцям, куди гроші повернути на найкращу користь для українського народа. Треба мати горожанську відвагу се сказати людям, хочби навіть за се мали на них кинути каменем.

Зневіра проявляється в Америці також серед тих, щото все відсуваються від народної роботи та жертв на національні цїли під покришкою, що вони аж тоді пристануть до роботи, як серед нашого народа не стане партій, коли повстане „партія одна, а добра". Се люди, які самі не годяться з другими, які самі ставлять свою партію висше народа, а відтак виправдують своє неробство перед другими та собою тим, що в нас богато партій.

Всі такі люди, що не вірують в сили рідного народа, а спускаються на чужі держави; що вічно критикують минуле, а не роблять нічого для теперішности та будучности; що розбивають ратункову акцію на повіти або й місцевости; що не роблять нічого ждучи на одну а добру партію; що люблять паради, а не люблять роботи; — всі такі люди мусять покинути національну роботу, коли місто паради приходить боротьба. Так було в других народів, так є й в нас.

Однак ті, що лишилися коло боротьби, не можуть опускати рук. Хочби їх було мало, вони скріпнуть власне через свою роботу, скріпнуть в боротьбі. Боротьба довга й затяжна, але вона мусить укінчитися побідою. Тоді до них пристануть всі, що тепер їх покидають. З вірою в остаточну побіду та признанне вони мусять іти до праці й боротьби не оглядаючися на тих, що зневірилися. Наша праця та боротьба приверне зневіреним втрачену віру в побіду.

Тепер предсідатель зарядив складку на цїли боротьби в старому краю. Вона дала 116 долярів 66 центів, як на число зібраних та недавну складку на подібнім вічу, поважну суму.

Після складки промовив до зібраних о. В. Лотович, парох Бруклина, котрий щойно повернув з краю після кілька тижневого побуту. В ядерних фактах представив він страшне положення краю і свої розмови з видними галицькими і волинськими діячами. Нужда на селі зростає. Селянинови доскулює і польська поліція і польське військо і польське урядництво. Кождий український інтеліґент остає під тайним наглядом поліції. В містах серед українського населення прямо нужда. Українець-робітник не знайде праці, якщо не перейде на латинський обряд. Злиденна пенсія урядничої інтеліґенції вистарчає лише на півмісячний прожиток.

Українська школа в польському ярмі. Українські державні народні і середні школи не принесуть нам хісна, бо поволи просякає до них польський дух. Українська дітвора обходить в тих школах польські патріотичні свята, співає польські пісні. Перед польонізацією молодіжи охоронить народ лише українське приватне шкільництво. В кождому селі повинна повстати українська приватна народна школа в кождому місті середна або фахова школа. Бесідник взиває присутних, щоби своїми жертвами помогли Рідній Школі, бо в школі лежить будучність народу.

Опісля представляє бесідник катастрофальний стан української преси в Галичині і на Волині. Польська влада постановила знищити українську пресу, тому підкопує її матеріяльне істнованнє частими конфіскатами і почтовими шиканами. Почтові уряди самовільно конфіскують українські часописи а поліція грозить селянам арештом, коли будуть пренумерувати їх. Істновання української преси загрожене також ізза дорожні паперу і девалюація польської марки. Ми не сміємо допустити, щоби в краю перестали виходити українські часописи. Американські Українці мусять помочи і то негайно Рідній Школі і українській пресі.

Видно, під вражінням промови сього бесідника гр. П. Задорецький попросив президію зарядити ще одну збірку на цїли допомоги рідній школі та пресі в старому краю. Ся збірка принесла ще додаткових $29.24.

З черги промови четвертий бесідник, яким був гр. Ісаак Базяк, громадський діяч з Великої України. Підчеркнувши заслуги греко-католицького митрополита Шептицького для українського народа, — що бесідник уважав своїм обовязком підчеркнути через те, що він самий виховався в православній вірі, — бесідник перейшов до положення на Великій Україні, та звернув слухачам увагу нате, що й там тепер ведеться завзята боротьба проти окупації ворогів, боротьба, яка може й менче відома, як галицька боротьба, всеж таки не менче завзята, не менче широка та масова, і неменче свідома, бо зміряюча до тої самої цїли, що боротьба на західній Україні, до великого ідеалу **самостійної соборної української держави.**

Вічевики опісля ухвалили одноголосно предложені референтами резолюції, та відспівавши народні гимни, в порядку опустили салю.

П. Сокальчук,
секретар віча.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ТРЕТИЙ ТОМ.

(62)

Що могла зробити тут бідна вдова? Вона віднесла свої гроші до команданта і їх спалили на площі.

Це був страшенно смішний жарт; багатьом заходять сьогодня ще очі слізами, коли вони згадують про це.

Для вдови наступив тоді час великих злиднів.

Вона втратила цілий свій капітал полишений їй батьком. Їй не лишилось нічого окрім будинку. Передні кімнати його вона винаняла під крамницю, в задніх жила убого вона сама на свій невеличкий прибуток.

Вона дивилась завжде боязко на коритар сусіда, чи не висить там старий на залізнім гаку. Бо вона сама терпіла великі злидні.

А старий і не гадав вішатися, хоч і він стратив також декілько тисяч ґульденів; але це була лише полова, зерно йому лишилося. Він мав пивницю, до якої провадив з його дому вузький підземний хід. Ця пивниця знаходилась якраз під річкою, її вибудував йому один віденський муляр, місцеві люде не знали нічого про неї. Ця пивниця була повна півведерних барилець, а кожде барильце було повне срібла. В пивниці старого був захований несчислимий скарб. Таємна машинерія в спальні власника давала йому спроможність надавленням одної пружини відкрити шлюз в руслі річки і в декілько хвиль залити таким чином пивницю водою. Розбишака марно пробивсяб туди.

Всі золоті і срібні гроші, які діставались Чанті, мандрували до пивниці під річкою і не виходили більш ніколи на світ божий.

А бідна вдова жила в злиднях, шила і гаптувала за гроші, щоб заробити на щоденний хліб.

Навіть колиб вона вмирала з голоду, вона не вжилаб дукати одержані від Івана ні на що иньше, як вони були призначені, себто на вивчення Арпада.

А лекції на фортепяно такі дорогі.

Маленький Арпад був ґенієм! Але як всі діти мав він ту злу властивість, що він займався всякими дурницями більш охоче, ніж тим, до чого Бог дав йому талан.

Хоч йому не було вільно ніколи виходити самому без матери з дому, щоб він не вчився злому від иньших дітей, але хлопець вигадає і самий досить безбожних річей.

Там був наприклад сад. Коли він мав лише змогу побігти туди, він біг до бузини, відрізав торішні пароспи, робив з них млинок, клав його до води і марнував в такий спосіб свій час, дивлючись годинами, як крутились колеса його млинка. Ну, це булоб ще нічого. Але він винайшов ще иньшу капость. З галузки тоїж самої бузини вирізав він собі баленьку сопілку і грав на цім примітивнім інструменті ріжні народні мельодії. Пан Клемплер, пяніст, був безутішний довідавшись, що його ученик бавиться бузиновою сопілкою. Артист фортепяна поповнював цим справжнє самогубство. Але і цього ще не досить! Почувши звуки сопілки виходила з саду на протилежнім березі маленька дівчинка з волоссям як з лену; до цеї маленької сусідки гнав Арпад по воді папірові човники, а вона гнала їх назад до нього. Це вже сама негідність. Молодого Арпада за це енергійно переслідували. Але ніколи не щастило знайти криївку, де він ховав знаряддя для вироблювання своїх млинків і сопілок. Коли хтось зявлявся в саду все бувало вже заховане.

Панич Арпад ховав своє знаряддя в отворі передвірку до пивниці, до якого він спускав ланцюшок з мідяного дроту, щоб ніхто не догадався про це.

Але ця гра на сопілці страшенно лютила сусіда. А як-же його лютили постійні вправи на форнепяно! У всяку пору дня він мусів слухати їх і навіть в ночи внилось йому.

Між тим життя робилось все дорожче, заробіток все меньший. Пані Белені була примушена позичити гроші під заставу свого будинку. Вона звернулась до сусіда і він позичив їй гроші. Позичка зростала і раз сусідови впало на думку зажадати звороту грошей. Пані Белені не була в стані заплатити довгу; прийшло до процесу, який кінчився тим, що Чанта допровадив до ліцитації дому пані Белені. А тому, що він був єдиним ліцитантом, промігся він набути цей будинок за чверть його вартости. Надвишка ціни будинку над боргом була виплачена пані Белені, і вона мусіла забратися геть.

Панич Арпад заховав в останній раз свою сопілку і свої млинарські приладдя до придвірку пивниці і замурував цеглою отвір, який містив в собі ці скарби, щоб ніхто не знайшов захованого. Його мати виїхала з ним до Відня, продовжувати там його освіту.

Старий Грек володів тепер цілою вулицею. Ніхто більш не заважав йому. В своїм безпосереднім сусідстві він не терпів ані дітей, ані псів, ані птахів.

Він накопичував все більше грошей. Схоронені під водою півівідрові барильця множилися все більше і вони все ще містили в собі срібло.

Що діставалось туди, то не виходило більш звідти.

Одного дня Чанта мав відвідини.

Це був старий знайомий, один віденський банкір, з батьком якого старий Грек був вже заприязнений і у фірмі якого він від того часу завжде міняв банкноти на золото і срібло.

Це був Фелікс Каульман.

„Чому я зобовязаний цею честю, що доброго маєте ви для мене?"

„Шановний друже, я не хочу розводити довгі балачки; ваш і мій час дорогий, тому я прямую просто до річи, задля якої я прийшов сюди. Стоячи на чолі одного поважного товариства я заснував в маєтку князя Бондаварі величезні копальні вугля; на основний капітал їх в сумі десяти міліонів було підписано 820 міліонів."

„Цеж у вісімдесять два рази більше ніж ви потрібуєте."

„Гроші то є найменьше. Але я потрібую поважних людей для керуючої ради, бо успіх цілого підприємства залежить від пильности, спритности і розуміння керуючої ради."

„Ну таких людей легко знайти, особливо як є надія на добрі дівіденди."

„Ну дівідендами не можна легковажити, а з тантєм припадати-ме на кождого члена керуючої ради від пяти до шести тисяч ґульденів річно."

„Справді добрі гроші! Щастя для кождого, хто дістанеться до керуючої ради."

„Ну, одним з її членів я вибрав вас, шановний друже."

„Велика честь для мене, але які жертви я спочатку маю принести?"

„Ви не потрібуєте нічого робити ані спочатку ані пізнійше. Ціла умова полягає лише в тім, що кождий член керуючої ради мусить підписатись на одну тисячу акцій."

„Це багато грошей, молодий друже."

„Про виплати нема мови, лише про підписку."

„Але, мій молодий друже, хоч я лише маломіський купець, всеж я знаю, що підписувати і платити для власника підписаного є теж саме."

„За виїмком того випадку, коли обопільні підписи вирівнюють один одного. Коли ви, наприклад, підпишетесь на тисячу кацій мого камінновугільного підприємства, а я одночасно обовяжуся на письмі перебрати від вас тисячу акцій по означеній ціні, то нуль виходить на нуль, і ніхто з нас не втрачає нічого."

„Гм! Але для чого вам потрібний цей жарт?"

„Це я вам отверто скажу. Світ вже так сотворено, що він дивиться на те, що роблять поважні люде. Коли вони ворушаться, то ворушаться також і иньші. Коли на біржі побачать, шановний друге, що ви підписались на тисячу акцій, то богато малих капіталістів будуть тиснутися, щоб купити також акції. За це ви дістаєте сінекуру, яка дає вам пять-шість тисяч ґульденів, а я з своїм підприємством маю великий успіх. Ну, чи не правда, чи я не говорю отверто?"

„Гм! я обміркую собі цю справу, приходьте по обіді до каварні.

Тим часом Чанта прислухався навколо що говорять в каварні про бондаварське підприємство; до цього він розважив, що він нічим не ризикує, бо він буде покритий зобовязанням Каульмана. Коли Фелікс прийшов до нього, він мав вже готове рішення.

(Далі буде).

Клим Поліщук.

ЗВИЧАЙНИЙ ПАРАЗИТ

(Замісць відповіді напасникам з „Укр. Щоден. Вістей").

„Ти думаєш, що ти пані,
Як в червонім „сарахвані?"
Ти не пані, ти не птиця,
Тільки пакостна блощиця..."

(З пролетарських „поеа").

Що є більш гидкійшого від нуждарської вошi, яка плазуючи по брудному лохміттю нуждаря, вишукує собі „живого місця", де можна було-б поживитися трохи? — Таке властиво, враження справляє безіменний автор замітки у Ню-Йорських „Українських Щоденних Вістях" п. н. „Клим Поліщук — торгує людьми". Вражаюча безграмотність автора в цілому зраджує його паразитський характер. Се той тип, який полумисок сочевичної юшки готовий продати свою рідну маму затишному Покуттю і який, пятнуючи і оббріхуючи инших, намагається поставити себе в ряди „пролетарських борців". Се той самий тип, який побувавши у всіх жовто-блакитних таборах, старається тепер „заірчанитися" червоною маскою, ами тільки „під самую пику" дістать добру дулю...

Не буду згадувати про те, як ся нуждарська вош намагається загидити мою чесну 14-ти літню літературну працю, бо все те моїм читачам саме собою ясне й зрозуміле, як сяне і зрозуміле також і те, що не знайдеться такої редакції, яка, моглаб сказати, щоб я колибудь писав на свої твори якіб-то не було „рецензії", але мушу сказати пару слів з приводу редагування мною часопису „Український Еміґрант".

Отже! Хто тільки читає „У. Еміґрант", то знає, що поза офіційними комунікатами Еміграційного Уряду, які друкуються також на шпальтах всієї місцевої преси, нема нічого иншого, що можна було-б назвати якоюсь „аґітацією". Навпаки — міститься ріжнородний матеріял про життя нашої еміґрації на всіх куточках світу з чисто інформаційною методою, про що легко може переконатися кождий цікавий, переглянувши бодай одну лише рубрику — „Українці на чужині". Авторові ганебної замітки, яко наймитові „панів положення", ходить не тільки про мою особу, скільки про знищення нашої еміграції. Спроби таких типів розвалити нашу еміґрацію по таборах інтернованих, за малим виїмком, скінчилися „карколомством", а тому власне вся сила теперішньої їхньої „акції" скермована на одиниць, а в тім і на мене. Се мене не дивує і не вражає, особливо в такім випадку, коли бачу сто раз переклепані наклепи, на які серіозне реаґування з мого боку понижувало-б мою власну ґідність. Що, справді, можна доказувати тій повії, якій плюють у вічі, а вона каже, що дощ іде, або — який такий закон етичний чи моральний пишеться для тих, що є природними дурисвітами?...

Коротко: як міг-би я редагувати „Українського Еміґранта" коли-б він справді був таким, як пише автор згаданої замітки? Чи може, автор згаданої замітки думає собі так, як харківські „Вісти", які друкуючи анонс про те, що „продається паровий млин", тим самим свідчать про банкроцтво тих ідей, за які стільки виточено власної і чужої крови? Адже, друкуючи якийсь анонс, редакція не може відповідати за нього. Се очевидно є зрозуміле навіть для редакції „Українських Щоденних Вістей", але не є зрозуміле для паразитського мозку їх постійного графомана. „Замаскувавшись маскою „інтернаціонализму", він пробує навіть щось таке говорити про свою пошану до „національних культур", з яких, мовляв, — „твориться культура інтернаціональна".

„Що правда, то не гріх!" — сказав герой Руданського. Я також глибоко поважаю інтернаціонал, але коли не пішов до нього на дрібні послуги, так виключно через те, через що пішов автор ганебної замітки, а саме: **Я нен бачив там нашої культури, а бачив лише її компромітаторів.** — Тих самих компромітаторів, які здіймають з могили Шевченка хреста й одночасно цілують „пантофлю папи". — І коли для графомана з Ню-Йорських „Вістей" і „такой бог бряде", так мене він цілком не задовольняє, як незадовольняє і тих многотисячних вигнанців, які волють терпіти чужинецькі незгоди, ніж ганьбу своєї Матері.

І коли-б настав час нашої згоди з інтернаціоналом, то прийдеб до нього одверті і без компромісові, а не як гидотні воші, які забравшись в інтернаціональний кожух, тільки плямують його.

1923 р. 27. серпня. м. Львів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ

на дзвони до села Вишнівчика, повіт Перемишляни.

Зложили по $10.00: Стефан Галайда, Іван Гнатяк, Петро Свистун, Стефан Підкорчемний, Василь Шайда, Павло Цупа, Петро Сербен, Марія Потенжна; Павло Горичка $6.00; по $5.00: Петро Гладкий, Іван Гладкий, Михайло Рудий, Павлина Базнів, Ізраїл Гросс, Петро Гладкий (син Михайла), Петро Боршовський, Кость Боршовський, Павло Атлахович, Фтома Стахів, Ілько Будка, Ясько Шайда, Мих. Шельбовський; по $3.00: Василь Горичка і Василь Петришин; по $2.00: Федько Гладкий, Павло Гладкий, Іван Стецкий, Франко Романів, Андрій Козак, Василь Гурський, Гнат Гримак, Анна Турчин; по $1.00: Петро Колос, Дмитро Долінський, Іван Пищний. Усіх гроший зібрано $176.00, за посилку заплачено $8.00, вислано до села $168. через Стендерд Бенк, Ню Йорк.

Ми яко Комітет складаємо від себе сердечну подяку всім жертводавцям.

ЗА КОМІТЕТ:
Петро Свистун,
313 E. 96th St., New York City.

UKRAINIAN CHORUS TAKES FOLKS BACK TO THEIR OLD HOME

Thousands of miles from their native land, a little colony of United States citizens listened to "The Old Folks at Home" and didn't recognize it —just at first. It had been such a long time since most of them heard it.

For the first time on the South American continent, this classic of its sister-America was sung on the Fourth of July 1923 by a chorus of men and women from the far off Ukraine. It was the introduction of the North American folk-song into South America and the little group of North Americans listened, at first, with but a mil interest, then with a gradually awakening recognition, and finally, with a sudden wild burst of applause which shook the theatre. The people of Buenos Ayres began to realize that something was happening. All around them, their neighbors from the northern continent were in tears. With streaming eyes and madly clapping hands, they were paying an impassioned tribute to the land of their birth, suddenly brought before them in a wave of uncontrollable homesickness by the singing of that quaint old folk-song so dear to their childhood memories—"The Old Folks at Home."

To the South Americans, too, it made an instant appeal. "Susanna" followed, and "Listen to the Lambs" their swaying, rhythmical melodies making a vivid impression upon the people who were hearing them for the first time, and shaking to the very depths the hearts of those exiles from their native land. The singing of "The Star Spangled Banner" by the Ukrainians added the final, thrilling note of climax, yet it was those old folk-songs of the United States that created the real furore. They were so unexpected, so undreamed of as a part of the program of the sweet-voiced strangers from Eastern Europe. Who would have looked for Americans folk-songs from them, even though this concert was given in honor of the North American colony and in celebration of the Independence of the United States.

Such, then, has become the high mission of the Ukrainian National Chorus—to discover and carry to the other lands the folk-songs of each country it visits, on its world tour. As it has made the entire western world acquainted with its own picturesque folk-music of the Ukraine, so it has carried to South America the folk-songs of the United States and Mexico, and will sing them again throughout this country during the coming season. Few people in America have been aware that the United States had any folk-songs. And for these a surprise and a revelation are in store, when they shall hear the Ukrainians sing them as only this marvellous chorus can sing.

A "pilgrim chorus!" So might it truthfully, if picturesquely be called—this company of troubadours that is circling the world with a garland of song, bringing the nations into closer touch and understanding through a hearing of their own and each other's native music, and which in the opinion of Max Rabinoff, the impressario to the chorus, is perhaps destined to prove more efficacious than any League of Nations or the World Court of International Justice in the healing of the wounds of the war.

(Allentown Record, Aug. 30, 1923).

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанне веде до просвіти, а просвіта — се сила.

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

25%
ОПУСТУ!!!
СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ
Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанне своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднисились висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, єсли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

ТЕАТРАЛЬНІ ТВОРИ.

* **Американець,** веселий образ з життя народа зі співами в 3-ох діях, Мст. Руса ... 15
* **Базар,** пєса на 4-ри розділи, В. Винниченка ... 25
* **Батраки,** драма в 4-ох діях, малюнок з робітничого життя, переробив з російського Ф. А. Костенко ... 35
* **Безталанна,** драма в 5-ох діях, Ів. Тобилевича ... 35
* **Блудний син,** образ з життя наших виселенців в Америці в 4-ох актах зі співами, Є. А. Луцика ... 25
Бондарівна, драма в 4-ох діях, Ів. Тобилевича ... 20
* **Бувальщина** або **На чужий коровай очий не поривай,** комедія в 1-ій дії, Велисовського ... 20
† **Будівничий Сольнес,** драма в трьох діях, нап. Г. Ібсен, переклав Мирослав Капій ... 35
* **Бурлака,** драма в 5-ох діях, Івана Тобилевича ... 35
† **Бурлака (Чабан),** драма на пять дій, Івана Тобилевича (Карпенка Карого), з передмовою Васпля Верниволі, брош. 35, опр. ... 50
* **Великий молох,** пєса на 3 розділи, В. Винниченка ... 50
* **Вертеп,** сценічна картина для колядників, Є. Луцика ... 5
* **Верховинці,** драма в 3-ох актах, Осипа Коржениовського, переклав В. Держирука ... 30
* **Веселі Полтавці** або **Возьний оженився,** комедія з життя полтавських Українців в 3-ох діях зі співами і танцями, К. П. Мирославського ... 30
* **Виворожила,** комедія в 1-ім акті, Є. Луцика ... 10
* Вихрест (В чаду кохання), драма в 5-ох діях зі співами і танцями, Козич-Уманської ... 35
† **В долині сліз,** драма в 4-ох діях, нап. Єлисей Карпенко ... 30
Власна хата, прольоґ, Ярослава Марченка ... 10
* **В неволі темноти,** комедія з життя наших виселенців в Америці, в 3-ох діях, Є. Луцика ... 25
† **В Тарасову ніч,** драматична картина в одній дії, нап. (віршем) О. Кобець, з портретом автора і з образками в тексті ... 20
* **Гей на Івана, гей на Купала,** оперетка в 1-ій дії, Петра Федисева ... 15
* **Гнідий або півух,** драма в 4-ох діях, М. Л. Кропивницького ... 45

Гостина св. Николая, драматична гра в 4-ох виходах, Є. Калитовського ... 10
* **Дай серцю волю, заведе в неволю,** драма в 5-ох діях, М. Кропивницького ... 40
Два домики і одна фіртка, комедія в 1-ій дії, Льва Лотоцького ... 15
* **Двоє,** драматичний малюнок на одну дію, Гаврила Кобзара ... 10
* **Дівочі мрії,** траґі-комедія в 6-ох відмінах, Семена Ковбля ... 50
* **Добрі діти,** образ з життя американських школярів в 3-ох діях, Панька Клима ... 15
* **Доки сонце зійде, роса очи виїсть,** драма в 4-ох діях, нап. М. Л. Кропивницький ... 40
* **Душогуби,** драма в 5-ох діях, І. Тогобочного ... 35
* **Душогубка,** драма в 4-х діях, Т. Трушевського ... 30
* **Дячиха,** комедія в 4-ох діях, Т. С. Сулими ... 35
† **Едельвайс,** пєса в одній дії, нап. Єлисей Карпенко ... 15
* **Еврейський розвод,** драма в 5-ох діях, Л. Суходольського ... 35
* **Живий мертвець,** жарт на одну дію, Гаврила Кобзара ... 25
† **Живий труп,** драма в 6-ти актах, нап. Лев Н. Толстой, з великоруського переклав Петро Білоскурський ... 35
* **Жидівка вихрестка,** драма в 5-ох діях, П. І. Тогобочного ... 50
* **За друзі своя,** драма в 5-ох діях, В. П. Товстоноса ... 40
* **Замрачений світ,** драма в 5-ти діях, нап. Микола Курцеба ... 50
* **За Неман іду,** оперета в 4-ох діях, В. Александрова ... 20
* **Запорожець за Дунаєм,** оперетка в 3-ох діях зі співами і танцями, Г. Артимовського ... 25
* **Запорожський клад,** комедія-оперета в 3-ох діях, Ванченка-Писанецького ... 20
† **Земля,** драма в 4-ох діях, нап. Єлисей Карпенко ... 30
Зоря нового життя, комедія в 4-ох діях, А. Ф. Кащенка ... 30
* **Іцко сват,** комедія в 1-ій дії, Із. Трембіцького ... 10
Капраль Тимко або Що нас губить?, народна мельодрама в 5-ох актах, І. Мидловського ... 20
Кара за гріх, сумний образ з життя американського народа в 3-ох діях, написав Свій ... 35
* **Катерина** (Мужичка), драма в 4-ох діях, Ванченка-Писанецького ... 30

† **Княгиня Любов,** староукраїнська драма-дума в трех діях, нап. С. Яричевський, з трема піснями в нотах, брош. 20, опр. ... 30
Козацьке сватання на 3 дії ... 25
† **Комедія про чоловіка, що оженився з немовою,** жарт в двох актах, нап. А. Франс ... 20
* **Кохання в мішках** (Різдвяна ніч), водевіль в 1 дії зі співами (по Гоголю), С. Комишевацького. Ціна з партитурою ... 30
† **Лікар-шутькар,** жарт в одній дії Молієра, брош. 20, опр. ... 30
* **Мазепа,** історична драма в 5-ох діях, С. Комишевацького ... 35
* **Майська ніч,** комедія в 3-ох діях, Т. Устенка-Гармаша (після М. Гоголя) ... 30
* **Маніґрула,** комедія в 1-ій дії зі співами і танцями, Я. Майданика ... 15
* **Маруся Богуславка,** побитово-історична драма в 5-ох одмінах, М. Старицького ... 50
* **Мати наймичка,** драма в 4-ох діях, І. А. Тогобочного ... 25
† **Між двох сил,** драма на 4 дії, В. Винниченка ... 50
Монольоги ч. 1 ... 20
Монольоги ч. 2 ... 20
Монольоги ч. 3 ... 20
Мужики аристократи, народний образ в 2-ох діях, Г. Цеглинського ... 15
* **На відпуст до Києва,** комедія в 3-ох діях, П. Стеценка ... 30
* **Наймичка,** драма в 5-ох діях, Ів. Тобилевича ... 35
* **На сіножаті,** жарт на одну дію, Л. Яновської ... 25
* **На старости літ,** образ з життя народа в 1-ій дії, І. Я. Луцика ... 10
† **„Настоящі",** комедія в одній дії, Олекси Бобикевича, з передмовою Василя Верчиволі, брош. 20, опр. ... 30
† **Наталка Полтавка,** українська опера в двох діях Івана Котляревського ... 25
* **На тихі води, на ясні зорі,** сценічний образ з життя народу в 4-ох діях, а 7-ох відслонах, В. Держируки ... 25
Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Усценізував Карпенко Карий (Тобилевич) після поеми Т. Шевченка ... 20
* **Недолюдки,** бувальщина в 3-ох діях, Ванченка-Писанецького ... 30
Не клени, образ з життя народа в 1-ім акті, Романа Сурмача ... 10
* **Нещасне кохання,** драма в 5-ох діях, Манька ... 40
* **Ніч під Івана Купала,** драма, в 5-ох діях зі співами і музикою М. Старицького ... 50
† **Новоженці,** комедія в двох діях Бернштерне Бернсона, брош. 20, опр. ... 30
Ой, не ходи Грицю, та на вечерниці, народна драма зі співами в 5-ох діях, М. П. Старицького ... 30
* **Орися** (В каламутній воді), малюнки з міщанського життя в 4-ох діях, А. Ф. Володського ... 25
Ох! не люби двох!, оперета в 3-ох діях, А. І. Нагорянського ... 25
* **Пан писар,** штука в 3-ох актах. Написав Г. Г. ... 20
Пан Штукаревич або **Оказія, якої не бувало,** сільські сцени на 2 дії зі співами, С. Е. Зіневича ... 35
* **Панна штукарка,** жарт на 3 дії, А. Ф. Володського ... 30
Пекло в хаті, образ з життя народа в 1-ім акті, Романа Сурмача ... 15
* **Перший горальник,** фантастична картина в 3-ох діях, написав Лев Лопатинський (на основі казки Л. Толстоя), і В святиню, оповідання ... 40
* **Пімста Жидівки** або **Чортове кубло,** драма в 5-ох діях зі співами і танцями, А. І. Козич-Уманської ... 40
* **Пімста за кривду,** драма в 5-ох діях зі співами і танцями, В. Г. Казанівського ... 30
* **Повернувся із Сибіру,** драма в 5-ох діях, Л. Яновської ... 35
† **Понад наші сили,** драма в двох діях, нап. Бернштерне Бернсон, переклав А. Крушельницький ... 25
* **По ревізії,** етюд в 1-ій дії, Марка Л. Кропивницького ... 20
† **По ревізії,** етюд у 1-ій дії, М. Кропивницького, а пер. словом В. Верниволі, брош. 20, опр. ... 30
* **Пошились у дурні,** комедія-оперетка в 3-ох діях, М. Л. Кропивницького ... 35

Правда все горою, образ з життя народа зі співами в 3-ох актах, Р. Сурмача ... 25
* **Прометей,** драматичний уривок, Й. В. Ґетого (переклав М. Слабінський) ... 15
* **Простак** або **Хитрощі жінки перехитрені москалем,** комедія в 1-ій дії, Василя Гоголя ... 20
† **Розладде,** драма в 4 актах, нап. Дмитро Николишин, брош. 40, опр. ... 55
† **Роман Великий,** трагедія в пяти діях, Василя Пачовського ... 1.25
† **Сальоме,** драма Оскара Уайльда, з портретом автора і з передмовою Б. Л. ... 60
* **Самопалка,** картина з революційного життя на Україні в 2-ох діях, В. Шопінського ... 35
Сатана в бочці, комедія зі співами в 1-ім акті ... 10
Сватанне на Гончарівці, оперета на 3 дії, Гр. Квітки-Основяненка ... 35
Свекруха, комедія в 3-ох діях, Л. Лопатинського ... 25
* **Свекруха Євдоха,** образок сценічний в 3. діях ... 20
* **Свідки,** сценічний жарт на одну дію, Миколи Курцеби ... 15
Соколики, комедія в 4-ох діях, Григорія Цеглинського ... 35
Страйк, сценічний образ з життя хліборобів в Галичині в 3-ох діях, Н. Струтинського ... 20
† **Так вам треба,** іграшка в одній дії з музиками, танцями, співанками, Ю. Федьковича, брош. 20, опр. ... 30
* **Тарас Бульба під Дубном,** драма в 4-ох діях, К. Ванченка-Писанецького ... 35
Тато на заручинах, міщанська пригода в 1-ій дії, Григорія Григорієвича ... 10
* **Терновий вінок** або **Жертви царизма,** драма на 4 дії, В. Сиротенка ... 50
* **Трійка гільтаїв,** комедія в 5-ох діях зі співами і танцями, М. Нестроя ... 35
Украдене щастє, драма з сільського життя в 5-ох діях, Івана Франка ... 25
† **Фавст,** трагедія, нап. Й. В. фон Гете, з німецької мови віршований переклад Д. Загула, з передмовою і з портретом автора та 12 ілюстраціями Ліцен-Маєра ... 45
† **Хазяїн,** комедія в 4-ох діях Іван Тобилевича (Карпенка Карого), із переднім словом і поясненнями проф. Г., брош. 40, опр. ... 55
* **Халепа,** жарт з артистичного життя на одну дію, Ю. Яворенка ... 20
* **Хмара,** в 5-ох діях, зі співами і танцями, А. Л. Суходольського ... 40
Хто винен, драма в 3-ох діях, Остапа Леся ... 15
† **Цезар і Клеопатра,** історія, в 5-ти актах, нап. Бернард Шов, пер. О. Пашук ... 35
* **Циганка Аза** або **Хата за селом,** драма в 5-ох діях зі співами і танцями, нап. І. К. Галясевич, пер. Єронім Калитовський ... 50
* **Циганка красавиця,** комедія в 3-ох актах, Гр. Г. Солодковича ... 25
* **Червона свитка,** комедія в 4-ох діях, В. Держируки ... 20
* **Щасливий край,** жарт в 1-ій дії, Гр. Коваленка ... 15
* **Як вони женихалися,** жарт на одну дію, А. Володського ... 25
* **Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка,** комедія в 1-ій дії, М. П. Старицького ... 20
† **Як козам роги виправляють,** фрашка в 1 відслоні, Ю. Федьковича, брош. 20, опр. ... 30

† РУССКАЯ БИБЛІОТЕКА.

Твори російських клясиків.

Л. Н. Толстой, **Анна Каренина,** романъ въ восьми частяхъ, два тома, опр. ... 3.50
Ѳ. М. Достоевскій, **Братья Карамазовы,** романъ въ четырехъ частяхъ съ эпилогомъ, два тома, опр. ... 3.50
И. С. Тургеневъ, **Отцы и дѣти,** романъ въ XXVIII главахъ; **Наканунѣ,** романъ въ XXXV главахъ, опр. ... 1.75
М. Е. Салтыковъ, **Господа Головлевы,** опр. ... 1.75
И. А. Гончаровъ, **Обломовъ,** романъ въ четырехъ частяхъ, опр. ... 1.75
Ѳ. М. Достоевскій, **Преступленіе и наказаніе,** романъ въ шести частяхъ съ эпилогомъ, опр. 1.75
И. С. Тургеневъ, **Дымъ,** романъ въ XXVIII главахъ; **Дворянское гнѣздо,** романъ въ XLV главахъ съ эпилогомъ, опр. ... 1.75
А. П. Чеховъ, **Лишніе люди,** очерки и разсказы, опр. ... 1.75
Л. Н. Толстой, **Война и миръ,** романъ въ четырехъ томахъ ... 7.00
И. С. Тургеневъ, **Новь,** романъ въ XXXVIII главахъ; **Рудинъ,** романъ въ XII главахъ съ эпилогомъ, опр. ... 1.75
Л. Н. Толстой, **Такъ что же намъ дѣлать? О жизни,** опр. ... 1.75
А. П. Чеховъ **Житейская мелочь,** очерки и разсказы, опр. ... 1.75
И. С. Тургеневъ, **Записки охотника,** опр. ... 1.75
Л. Н. Толстой, **Царство Божіе внутри васъ,** христіанство не какъ мистическое ученіе, а какъ новое жизнепониманіе, опр. ... 1.75
Ѳ. М. Достоевскій, **Идіотъ,** романъ въ четырехъ частяхъ, два тома, опр. ... 3.50
Н. В. Гоголь, **Похожденія Чичикова или Мертвыя души,** поэма, опр. ... 1.75
А. П. Чеховъ, **Степь,** разсказы и повѣсти, опр. 1.75
И. С. Тургеневъ, **Андрей Колосовъ,** повѣсти и разсказы, опр. ... 1.75
А. П. Чеховъ, **Дуэль,** разсказы и повѣсти, опр. 1.75
И. С. Тургеневъ, **Затишье,** повѣсти и разсказы, опр. ... 1.75
Н. В. Гоголь, **Вечера на хуторѣ близъ Диканьки; Миргородъ,** опр. ... 1.75
Л. Н. Толстой, **Дѣтство, Отрочество, Юность,** повѣсти, опр. ... 1.75
Ѳ. М. Достоевскій, **Бѣсы,** романъ въ трехъ частяхъ, два тома, опр. ... 3.50
А. П. Чеховъ, **Черный монахъ,** разсказы и повѣсти, опр. ... 1.75
А. П. Чеховъ, **Мужики,** разсказы и повѣсти, опр. ... 1.75
И. С. Тургеневъ, **Вешнія воды,** повѣсти и разсказы, опр. ... 1.75
В. М. Гаршинъ, **Собраніе сочиненій,** опр. ... 1.75
И. С. Тургеневъ, **Пунинъ и Бабуринъ,** разсказы и стихотворенія, опр. ... 1.75
А. П. Чеховъ, **Драмы и комедіи,** опр. ... 1.75
И. С. Тургеневъ, **Сцены и комедіи,** опр. ... 1.75

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий мані-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

КОЖДИЙ, ХТО ЗАМОВИТЬ НАЙМЕНЬШЕ НА 5 ДОЛ., ДІСТАНЕ З ПОДАНИХ ЦІН ЧЕТВЕТИНУ (25%) ОПУСТУ.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий мані-ордер на ім'я, яко подано у повиснім адресі:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.